

Stockholm den 15 oktober 2021

R-2021/2191

Till Finansdepartementet

Fi2021/02516

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 28 juni 2021 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Om folkbokföring, samordningsnummer och identitetsnummer (SOU 2021:57).

Sammanfattning

Att uppgifterna i folkbokföringen är korrekta och tillförlitliga är centralt för att samhället ska fungera på ett tillfredställande sätt. Det är bl.a. en förutsättning för att myndigheter ska kunna fatta riktiga beslut snabbt och rättssäkert, men även för att förebygga brottslighet av olika slag. Advokatsamfundet ställer sig därför i huvudsak positivt till förslagen i betänkandet som syftar till att öka kvaliteten i folkbokföringen.

Advokatsamfundet ifrågasätter dock om förslaget som ska ge Skatteverket utökad möjlighet att utföra kontrollbesök hemma hos enskilda är nödvändigt.

Advokatsamfundet kan inte heller ställa sig bakom förslaget om en analys- och urvalsdatabas.

I övrigt lämnas förslagen i betänkandet utan erinran.

Synpunkter

Kontrollbesök som första utredningsåtgärd

Kontrollbesök hos enskilda i syfte att utreda folkbokföringen är en ingripande åtgärd som innebär ett intrång i den enskildes integritet. Advokatsamfundet inser dock att sådana besök kan vara en nödvändig utredningsbefogenhet i vissa fall och motsatte sig inte heller lagstiftningen om kontrollbesök när denna infördes, men påpekade att möjligheten måste tillämpas restriktivt.¹ Det förslag som nu läggs fram i betänkandet går ett steg längre och innebär att kontrollbesök ska få genomföras som första utredningsåtgärd, dvs. redan innan Skatteverket uttömt sina övriga utredningsbefogenheter. Enligt Advokatsamfundets mening måste det ställas höga krav i fråga om behov och proportionalitet för att en sådan ändring ska anses rättfärdigad.

Redan vid tillkomsten av reglerna om kontrollbesök konstaterades att i de flesta fall är de utredningsbefogenheter som Skatteverket har fullt tillräckliga för att fatta korrekta beslut om folkbokföring. De nuvarande reglerna om kontrollbesök har endast gällt sedan den 1 juli 2018. De har således tillämpats under en förhållandevis kort tid. Under tiden har dessutom till stor del pågått en pandemi, varför Skatteverket, i vart fall under 2020, endast genomförde ett fåtal kontrollbesök (betänkandet s. 158). Det finns därtill ingen tillgänglig statistik om resultatet vid de enskilda besöken som hittills företagits (betänkandet s. 161).

Under dessa förutsättningar anser Advokatsamfundet att det måste ifrågasättas om det finns tillräckligt underlag att dra slutsatsen att det är behövligt att införa en möjlighet till kontrollbesök som första utredningsåtgärd. Enligt Advokatsamfundet bör de regler som infördes 2018 utvärderas mer grundligt först. För det fallet att förslaget ändå ska genomföras bör övervägas att i lagtexten tydligare erinra om den proportionalitetsavvägning som måste göras mellan intresset av kontrollbesöket och det intrång i den enskildes integritet som detta medför.

Informationsutbyte mellan myndigheter

Ett flertal av förslagen i betänkandet avser informationsutbyte mellan myndigheter. Advokatsamfundet är positivt till att dessa inte omfattar en möjlighet till direktåtkomst

¹ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 30 augusti 2017 över betänkandet Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra (SOU 2017:37).

mellan myndigheterna eftersom sådan åtkomst leder till betydligt större integritetsrisker än ett utlämnande på medium för automatiserad databehandling, vilket är det utlämnandesätt som utredningen funnit lämpligt.

Dataanalyser och urval

Enligt betänkandets förslag ska Skatteverket få möjlighet att använda uppgifter från folkbokföringsdatabasen och ett antal kategorier av uppgifter som samlats in från andra myndigheter i en analys- och urvalsdatabas. Syftet med databasen uppges vara att Skatteverket ska ges bättre förutsättningar att koncentrera sin kontroll mot områden med hög risk för fel och fusk och områden där man kan uppnå bästa möjliga effekt med givna insatser. Sammantaget kommer Skatteverket medges mycket stort utrymme för att behandla personuppgifter rörande i princip hela Sveriges befolkning. En del av personuppgifterna som behandlas kommer att innehålla känslig information.

Vid all lagstiftning som avser behandling av personuppgifter är det viktigt att inte enbart bedöma vad som är ändamålsenligt för olika typer av verksamheter, utan även beakta hur den föreslagna regleringen påverkar skyddet för den personliga integriteten. Denna rättighet följer bland annat av Europakonventionen, EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, regeringsformen (RF) och dataskyddsförordningen. Det är därför av största vikt att bedöma risken för att personuppgifter och annan känslig information sprids på ett olämpligt sätt till följd av nya lagförslag, allt för att det grundlagsskyddade integritetsskyddet i 2 kap. 6 § andra stycket RF och den enskildes rättssäkerhet i övrigt, ska kunna upprätthållas. När ny lagstiftning och andra föreskrifter tas fram bör lagstiftaren analysera konsekvenserna för den personliga integriteten vid personuppgiftsbehandling, dvs. vidta en så kallad integritetsanalys. Integritetsskyddsmyndigheten (f.d. Datainspektionen) har tagit fram en vägledning för denna analys som vänder sig till lagstiftaren.²

I likhet med vad Integritetsskyddsmyndigheten gett uttryck för i sitt remissyttrande över nu aktuellt betänkande den 14 oktober 2021 (dnr DI-2021-5793) anser Advokatsamfundet att det saknas en tillräcklig sådan analys i betänkandet rörande vilka konsekvenser förslaget om analys- och urvalsdatabasen får för de enskildas

² Vägledning för integritetsanalys, 2016. En vägledning från Datainspektionen för att bedöma integritetsriskerna med ny eller ändrad lagstiftning.

personliga integritet. Advokatsamfundet kan därför inte ställa sig bakom förslaget i denna del.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander